Štev. 10. V Ljubljani, 18. maja 1917. leto. LVII.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 16 h
. . . dvakrat . . 14 „
. . . trikrat . . 12 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide dne 1. junija 1917.

Cesarjeva zahvala prebivalstvu.

Cesar je izdal sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi grof Clam-Martinic!

Tretja vojna zima z vsemi njenimi stiskami je za nami in če tudi treba še marsikaj mesecev, predno nam da kaleče seme hrane, smemo vendar pričakovati, da nam prinese pomlad olajšanje preživljenja.

Dotlej je treba vzdržati in to se nam bo brez dvoma seveda z velikim pomanjkanjem posrečilo.

V teh težkih časih me sili povedati ljubljenim narodom, kako mi segajo do srca njihove težave in sem jim toplo hvaležen za potrpežljivost, s katero jemljejo nase vse težave vojne.

Hvaležno cenim, kar stori prebivalstvo z občudovanja vrednim naporom svojih duševnih in materialnih sil v teh resnih dnevih: delo kmetovalca, industrialnega in obrtnega delavca, rudarja, iz kratka: vseh onih hrabrih in vztrajnih bojevnikov vsega gospodarskega življenja, ki so se izkazali vredne za obstanek in čast naše domovine vojskujočih se junakov.

Tudi izglednega delovanja našega patriotičnega ženstva, ki si je v najtežjem času z vztrajnostjo, gospodarsko delavnostjo in dejansko ljubeznijo do bližnjikov za vedno zagotovilo priznanje domovine, se spominjam z iskreno hvaležnostjo.

Od vseh pričakujem, da bodo, prešinjeni velikosti časa, ki zapoveduje kliče vse roke na delo, tudi nadalje storili kar mogoče, za vse prosim, zaupajoč v prihodnjost, boga največjega blagoslova. Naj jih spremlja pri njihovem nadalnjem, skupnem blagru domovine posvečenem delu zanesljivo upanje na skorajšnje boljše dni.

Naročam Vam, da to naznanite prebivalstvu.

Laksenburg, 8. maja 1917.

Clam-Martinic. Karel.

Parlament je sklican.

Na 30. dan t. m. je sklican državni zbor. V triletni dobi sedanje vojne se je zgodilo prvikrat, da se vrata dunajskega parlamenta odpirajo izvoljenim zastopnikom avstrijskih narodov. Gotovo je, da so se ti temeljito pripravili na to velepomembno zasedanje in da z resnejšimi čuvstvi še niso izvrševali svojih mandatov. Gotovo pa je tudi, da pričakujejo avstrijski narodi od svojih poslancev vseh mogočih in nemogočih stvari. Izrazili so jim svoje želje in zahteve ter trdno pričakujejo, da se ne vrnejo njihovi poslanci domov praznih rok. Poslanci sami so imeli dovolj prilike, da so se v dolgotrajni dobi vojne na lastne oči prepričali o vsem zlu, ki je zraslo iz te vojne in ki danes tlači in mori vse sloje in vse dežele — nekatere bolj, druge manj. Razen posameznikov — vojnih liferantov in drugih izkoriščevalcev splošnega težkega položaja — ni stanu in ni človeka, ki bi ne čutil vojnih grozot. Kdor ne nosi v prsih kamena namesto srca, ta je videl to križevo pot ubogega, trpečega človeštva, ki krvavi iz tisočero ran in plaka ob tisočero grobovih, kličoč iz vse duše: »Dajte nam blaženega, zaželjenega miru!«

Tudi ta klic bo odmeval po poslanski zbornici — kak bo pa tega klica odmev, tega ne moremo vedeti. Vsekakor pa bo vlada primorana, da dá pojasnila in odgovore, ki bodo nedvoumno, jasno in precizno povedali, kak je položaj, kako je doslej gospodarila v naši skupni hiši in kaki sadovi se nam obetajo po vsem tem, kar smo storili v vojni in žrtvovali za domovino. O tem poslednjem bodo poslanci lahko izčrpno govorili — tako, kakor ni mogel in smel nihče doslej. Veselimo se čuti svobodno besedo z ene in druge strani.

Potemtakem je umevno, da čakamo na to zasedanje državnega zbora z napeto radovednostjo, ki je utemeljena in splošna.

Avstrijski Slovani nastopijo složnejše in edinstvenejše, nego so nastopali doslej. Poljaki so združeni, Čehi so zvezani, južni Slovani pridejo ramo ob rami: Svetopolk, Mojmir in Zobor iz legendarične oporoke moravanskega kralja! Ko bi vez skupnosti in bratstva sklenila in zedinila vse tri, tedaj bi imeli oporoko izvršeno. Nekaj od tega se nam obeta, zakaj Čehi so bili tisti, ki so pritegnili na skupno delo Hrvatsko-slovenski klub, upoštevajoč ukaz treznega razuma, da je treba proti šovenističkim nakanam nemškega bloka postaviti jez in brambo, če hočemo v bodočnosti in praksi tiste enakopravnosti, ki je bila v preteklosti zgolj teorija. Ta edinstvenost in solidarnost avstrijskega slovanskega parlamentarnega zastopstva bi lahko dobila imponujoč izraz takoj ob volitvi zborničnega predsednika, kar bi napravilo na zunaj in na znotraj najmogočnejši vtisk, ker bi bilo s tem dokazano, kakšna in čigava je večina državnega zbora. In če smemo po tej večini sklepati na število volilcev, potem je račun gotov glede na število in razmerje narodnosti v monarhiji. In če gremo po tej logiki še dalje in više, moramo reči, da napravlja velikost in silo poveljujočega le povelja izvršujoči — to je podložnik, državljan!

Brez števila je vprašanj, ki se jih bo moral državni zbor lotiti, da izleči vsaj majhen odstotek onih ran, ki jih je globoko zasekala vojna.

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Beethoven: Maša v Cduru. — Koncert v frančiškanski cerkvi, dne 7. maja 1917.

Skromni glasbenik v redovniški halji, p. Hugolin Sattner nima le trajnih zaslug za procvit slovenske glasbe kot skladatelj zborov in zlasti večjih koncertnih del, s katerimi nas lepo vrsto let sem seznanja Glasbena Matica, marveč je ena najmarkantnejših oseb, ki so pred mnogo leti že začele orati zapuščeno ledino slovenske cerkvene glasbe. Sattner je z veliko vnemo deloval kot reformator našega cerkvenega petja na raznih shodih organistov, napisal je brošuro »Kakšna je cerkvena glasba in kakšna bi morala biti« in je s svojimi neštetimi cerkvenimi skladbami, mašami in posebno s krasnimi Marijinimi pesmicami jako mnogo storil za poplemenitenje cerkvenega petja. S pokojnim p. Angelikom Hribarjem sta uvedla na frančiškanski kor vzorno petje. Poleg Stanka Premrla in dr. Frana Kimovca, ki se kot vešča glasbenika trudita v stolni cerkvi za lepo petje, deluje kot izurjen praktik v Ljubljani skoro le Sattner. Po deželi na kaj boljšega niti misliti ni, ker so organisti navezani še na mežnarsko službo in morajo dostikrat opravljati posle občinskega tajnika in posojilničnega uradnika, tako da je organistovski poklic le postranska stvar, vse drugo pa glavna. Pa tudi organisti niso tako plačani, da bi mogli z veseljem vršiti svojo nalogo in se povzpeti kaj višje nad navadne mašne pesmice iz Riharjevih časov. Sattnerjev pevski zbor zavzema v Ljubljani in morda na Kranjskem sploh prvo mesto. Veselje ga je poslušati, saj je pa tudi sestavljen iz priznano dobrih pevcev in pevk. Če se je p. Hugolin Sattner odločil v prid »Otroškim zavetiščem« prirediti cerkven koncert in seči v ta namen po klasični Beethovnovi maši v Cduru, je s tem pokazal hvalevredno ambicijo in obenem dokazal visoke zmožnosti in vrline svojega zbora.

Maša sama na sebi je stara in datira iz leta 1807 in ni pisana strogo v cerkvenem duhu, niti po glasbeni obliki niti po porabi besedila. Danes se skladatelji strogo držé besedila, dočim so takrat še na primer na samo besedo »et«-ali »amen« napisali cele fugirane stavke. Beethovnova maša je delo izrednih muzikalnih lepot, pristopno k uživanju vsakomur, kdor ljubi glasbo. Arijozni motivi, čuvstvena melodika, na drugi strani dramatiško pobarvana mesta, žive, gibčne fuge, vse to upliva na poslušalca raznolično in prikupljivo. Najlepša dela vse maše sta presrčni, nežni čveterospev v »Credo«: »Et incarnatus est« in prekrasni »Agnus dei« s tolažilnim koncem »dona nobis pacem«.

Sopranske soli je p. H. Sattner poveril članici zbora gdč. Anici Vrhunčevi, dosedaj malo znani pevki, ki ima ljubek, visok sopran. Ugajal je splošno. Altistki, priznani učenki g. Mateja Hubada g. Cenka Severjeva-Cepudrova in gdč. Jelica Sadarjeva sta čedno interpretirali svoji vlogi. Za precej obsežni glas tenorista g. prof. Adolfa Robide ni bilo posebnega ogrevanja in šibek bas g. prof. Cepudra tudi ni zadostoval. Čveterospevi so bili izvrstni, ves pevski zbor imeniten, v fugiranih stavkih gibčen in točen. Orkester se je v svoj part uživel dokaj posrečeno, spremljevanje na orgljah je mojstrsko oskrbel g. prof. Josip Vedral. G. p. Hugolin Sattner je z mladeniško vervo vodil ves aparat in je podal skoro zasedeni frančiškanski cerkvi odličen umetniški užitek.

V letošnji koncertni kroniki pomeni izvajanje Beethovnove maše znamenit dogodek, kakršnih si želimo še!

Zorko Prelovec.

Isti večer je gostovala v deželnem gledišču potovalna družba Narodnega divadla iz Prage, baje z velikim uspehom. Igrali so Štechovo veseloigro »Tretje zvonenje«, seveda v češkem jeziku. — Kaj bi dal človek, če bi mogel le en večer poslušati operni ensemble Narodnega divadla!

Koncert Glasbene Matice

15. maja 1917. v Unionu.

Brezdušna hrana ljubljanskih kinematografov bi že kedaj ugonobila v občinstvu vsak smisel za pravo umetnost, da tekom svetovne vojne ni prirejala Glasbena Matica svojih koncertov, ki so vedno kot svetli žarki blagodejno posijali v današnjo težko dobo, polno more in skrbi ter so nam razvedrili duše in so nas prestavili vsaj za kratke hipe v idealnejše sfere...

Prejšnjim koncertom letošnje sezone se je vredno pridružil sinočnji. — Obiskal nas je g. Marko Vuškovič, ljubljenec hrvaškega gledišča v Zagrebu, mnogokratni gost bivšega deželnega gledišča in Glasbene Matice v Ljubljani, vsakokrat veselo in navdušeno pozdravljen! Njegovi »Nikolaj Šubić Zrinjski, Scarpia v Puccinijevi Toski« ali »dvorni norec« v »Rigolettu« in nešteto drugih vlog so bili mojsterske kre-